МАНАСТИР ДЕВИЧ

1. Општи подаци о културном добру

Културно добро	Споменик културе XIV - XV век
Категоризација	Споменик културе од изузетног значаја
Место/Општина	село Лауша – Србица
Власник:	Српска Православна Црква

2. Опис културног добра

Манастир Девич познат је по култу Св. Јоаникија, ктитору цркве подигнуте крајем XIV или почетком XV века. Налази се поред села Лауша - 5 км јужно од Србице. Током свог постојања манастир је више пута пљачкан, рушен и обнављан. Његова прва обнова је око 1434. када деспот Ђурађ Бранковић у спомен оздрављења своје кћери девице, на постојећим темељима подиже цркву Ваведења Пресвете Богородице. Током И светског рата манастир је спаљен од стране аустроугарске војске а 1941. и од албанских екстремиста. Манастир је напуштен све до обнове 1947, када је на истим темељима изграђен манастирски комплекс. 1999. манастир је опљачкан од стране албанских екстремисти. Марта 2004. манастир је поново опљачкан, миниран и запаљен. Одмах након овог задњег вандалског чина, у манастир се поново враћа живот и започиње његова нова обнова.

Манастирски комплекс сачињава црква Ваведења, звоник, зграде два манастирска конака, велика трпезарија, гостопримница, зграде манастирског економата, амбар и православно гробље. Манастир је познат по свом гостопримству и представља центар духовности и стециште српског народа на овом простору Косова и Метохије.. Поред овога, манастир се истицао својим образовним и културним деловањем. У манастиру се током XVI и XVII века налазила преписивачка радионица, збирка рукописних и штампаних књига. Од 1889. до 1914. год у манастиру је установљена Српска школа

3. Програми и пројекти обнове

Пројектом су предвиђени радови на обнови,санацији и реконструкцији конака који се налазе на југоисточном делу манастирског комплекса, радови на изградњи потпорног зида у дужини од 35 м, изнад зграде трпезарије и радови у унутрашњости цркве.

Обнова цркве и грађевина манастирског коплекса заснивани су на следећим конзерваторским начелима:
- очувању историјских, архитектонских, урбанистичких и амбијенталних вредности цркве и грађевина манастирског коплекса у контексту развоја српског средњовековног гради-тељског и уметничког концепта и посебног архитектонског стилског израза.,
- очувању аутентичности архитектонских облика, конструкција и материјала,
- примена нових грађевинских материјала и конструкција,
- унапређењу и побољшању услова живота сестринства

Радови на обнови цркве и грађевина манастирског комплекса спроведених у периоду 2005 – 2008. г. обухватају неколико фаза и то:

1. Интервентне мере заштите (2005. г.)

2. Прва ваза обнове (2006. г.)
- Обнова , реконструкција и санација цркве
- Обнова, реконструкција и санација конака са зимском капелом
- Изградња потпорног зида иза трпезарије и оградног манастирског зида

3. Друга фаза обнове (2007. г. – 2008.г.)
- Обнова, реконструкција и санација централног конака
- Обнова , реконструкција и санација цркве
- Изградња нове котларнице и система грејања
- Обнова, санација и реконструкција манастирског гробља

3. 1. Предходна истраживања

- Регионални програм за културну и природну баштину југоисточне Европе - Пројекат заједничке обнове и истраживања архитектонске и археолошке баштине
  "Манастир Девич - Извештај о прелиминарној техничкој процени стања верских грађевина – ансамбала и културних локалитета"
- *"Студија изводљивости – Манастир Девич"*
- *Археолошка истраживања зидних структура и конструкције конака*

3.2. Пројектна и тендерска документација:

Покрајински завод за заштиту споменика културе – Приштина / Лепосавић
Завод за заштиту споменика културе – Смедерево

3.3. Извођач радова:

- **интервентне мере заштите (2005)**

" УКРАС ' - Косовска Митровица

- **прва фаза обнове (2006)**

" УКРАС ' - Косовска Митровица

- **друга фаза обнове (2007/2008)**

" УКРАС ' - Косовска Митровица

3.4. Уговорени радови:

- **интервентне мере заштите (2005)**

Висина уговорених и изведених радова: 28.271 €

- **прва фаза обнове (2006)**

Висина уговорених и изведених радова: 343.992 €

- **друга фаза обнове (2007/2008)**

Висина уговорених и изведених радова: 449.970 €

3.5. Надзорни орган:

- **интервентни радови (2005)**

дипл.инж.арх. Милосав Лукић
дипл.инж.арх. Гани Гаши

- **прва фаза обнове (2006)**

дипл.инж.арх Зоран Гарић

- **друга фаза обнове (2007/2008)**

дипл.инж.арх Зоран Гарић

3.6. Супервизори:

- **интервентни радови (2005)**

дипл.инж.арх. Зоран Гарић
дипл.инж.арх. Нијази Халити
дипл.инж.арх. Осман Гојани

4. Опис изведених радова:

4.1. интервентни радови (2005.г.)

- уклањање оштећених прозора и врата са цркве и одлагање на посебну депонију,
- санација оградног манастирског зида (презиђивање и дозиђивање оштећених делова зидова на источној старни манастирске порте ломљеним каменом у продужном мал-ру уз заштиту круне зида покривањем "медитеран" црепом,
- уклањање сатрулелих делова кровног покривача покривача са капеле Св. Јоаникија и покривање новим оловним лимом са монтажом покретне скеле,
- постављање нових олука на цркви израђеним од бакарног лима,
- санација оштећене часне трпезе у цркви,
- израда и уградња нових улазних храстових врата на јужној страни манастирског комплекса са потребним оковом,
- израда и уградња нових храстових врата на западној фасади цркве,
- израда и уградња полукружних врата улаза у сверни анекс цркве са потребним оковом,
- израда и уградња нових прозора на отворе цркве израђених од храстовог дрвета и заштићени адекватним премазима,
- демонтажа преградног зида од ½ опеке на спрату у капели,
- чишћење објекта од шута и остатака сагореле дрвене грађе,

4.2. прва фаза обнове (2006.г.)

4.2.1. Обнова, реконструкција и санација цркве

Ентеријер

- обијање сагорелог малтера са зидова и сводова у унутрашњости цркве на деловима који нису живописани односно до ивица које је кредом означио сликар – конзерватор,
- заштита живописа у олтарском делу цркве, израдом заштите од ПВЦ фолије постављене између лукова и сводова олтарског дела и наоса цркве,
- малтерисање зидова и сводова у унутрашњости цркве кречним малтером у два слоја,
- кречење зидова и сводова цркве кречним млеком у три слоја,
- дерсовање зидова подрумских просторија анекса цркве,
- малтерисање зидова и сводова у унутрашњости просторија северног дела анекса цркве кречним малтером у два слоја,
- дерсовање зидова подрумских просторија анекса цркве,

Инсталације

- израда нових електроинсталација у унутрашњости цркве и просторија анекса цркве,

Пројекат цркве Ваведења Пресвете Богородице

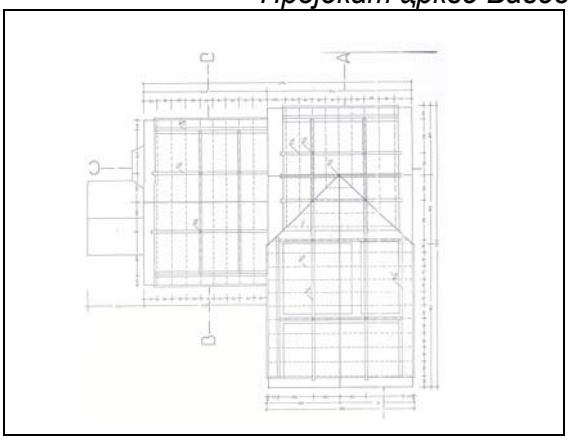

основа крова црквеоснова цркве

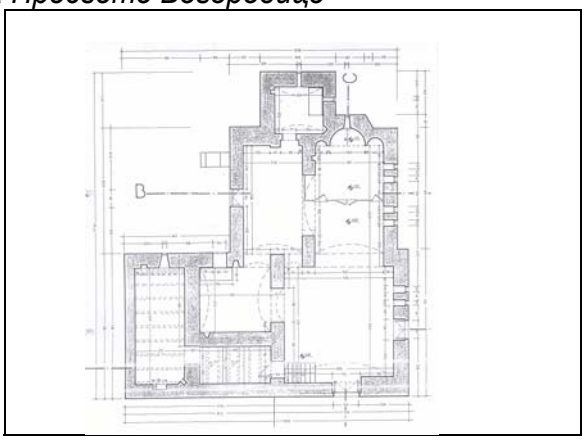

основа цркве

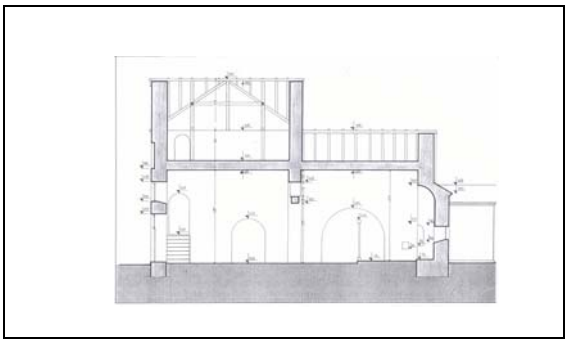

подужни пресек

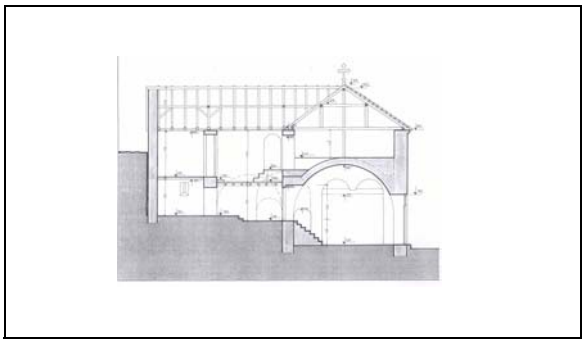

попречни пресек

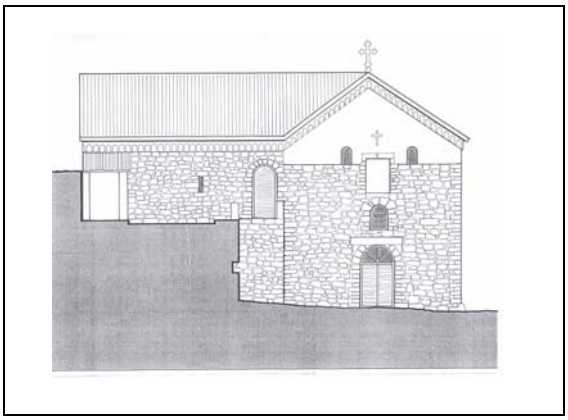

западна фасада

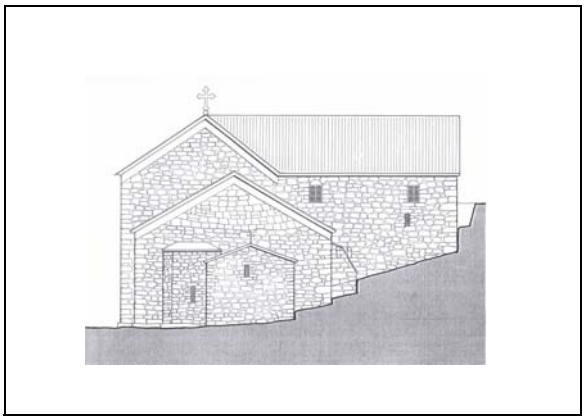

источна фасада

4.2.2.Обнова, реконструкција и санација конака са зимском капелом

Предходни радови

- чишћење просторија конака од шута и остатака сагореле грађе,
- рушење оштећених делова зидова зиданих од опеке и камена на приземљу и спрату,
- обијање сагорелог малтера и чишћење спојница зидова просторија на приземљу и спрату,

Конструкција

- израда нове металне конструкције коју сачињавају челични стубови и греде пројектованих профила,
- израда нове армирано бетонске међуспратне конструкције система "ФЕРТ" и армирано бетонскох серклажа и греда,
- зидање зидова, дебљине 25 и 12 цм у продужном малтеру, просторија на приземљу и спрату,
- зидање димњака просторија конака пуном опеком у продужном малтеру,
- израда нове кровне конструкције од здраве и суве чамове грађе,
- подашћање кровне конструкције, полагање тер хартије и летвисање кровне кон-струкције,
- покривање крова фалцованим црепом,
- покривање крова и куполе тамбура зимске капеле покривачем од оловног лима,

Ентеријер

- малтерисање унутрашњих зидних и плафонских површина просторија на приземљу и спрату продужним малтером у два слоја,
- малтерисање зидова и сводова зимске капеле кречним малтером,
- кречење зидова и сводова зимске капеле кречним млеком,
- глетовање унутрашњих зидних и плафонских површина просторија на приземљу и спрату,
- моловање унутрашњих зидних и плафонских површина просторија на приземљу и спрату,
- уградња грађевинске столарије: прозора и врата од здраве и суве храстове и чамове грађе,
- израда термоизолације и цементне кошуљице испод подова просторија на при-земљу и спрату и таванском простору,
- облагање подова келија и ходника просторија на спрату храстовим паркетом са свим потребним заштитним слојевима,
- облагање подова санитарних просторија, зимске капеле, трпезарије, кухиње и оставе керамичким плочицама у боји и дезену по избору игуманије манастира,са завршном обрадом фуга,
- облагање зидова санитарних просторија, кухиње и оставе керамичким плочицама у боји и дезену по избору игуманије манастира, са завршном обрадом фуга,

Екстеријер

- обијање сагорелог малтера са зидова и сводова у унутрашњости цркве на деловима који нису живописани односно до ивица које је кредом означио сликар – конзерватор,
- малтерисање фасада продужним малтером,
- моловање фасаде фасадексом,
- заштита стрехе адекватним лазурним премазима,
- израда и уградња хоризонталних и вертикалних олука од поцинкованог лима,
- опшивање димњака поцинкованим лимом,
- израда хидроизолације зида северне фасаде,
- зидање зида каменом у цементном малтеру са завршном обрадом фуга,
- облагање степеништа и терасе керамичким плочицама у боји и дезену по избору игуманије манастира уз завршну обраду фуга,
- израда и уградња металне ограде на степеништу и тераси,
- облагање пода ходника у приземљу каменим плочама у цементном малтеру са завршном обрадом фуга,
- облагање платоа испред улаза у конак каменим плочама у цементном малтеру са завршном обрадом фуга и израда степеништа каменим тесаницима,

Инсталације

- обијање сагорелог малтера са зидова и сводова у унутрашњости цркве на деловима који нису живописани односно до ивица које је кредом означио сликар – конзерватор,
- израда нових инсталација водовода и канализације,
- набавка и уградња санитарија и инсталационих арматура,
- израда нових инсталација противпожарне заштите,
- израда нових електроинсталација и громобранских инсталација,
- израда нових инсталација грејања,

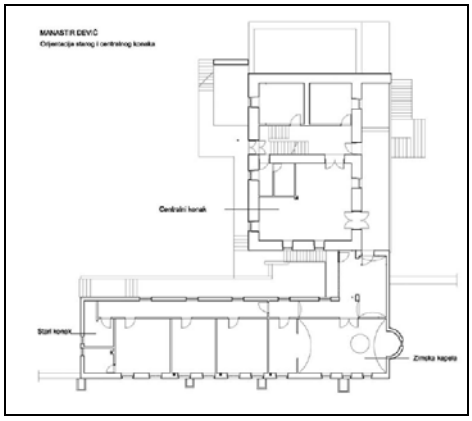

конак са зимском капелом – основа спрата

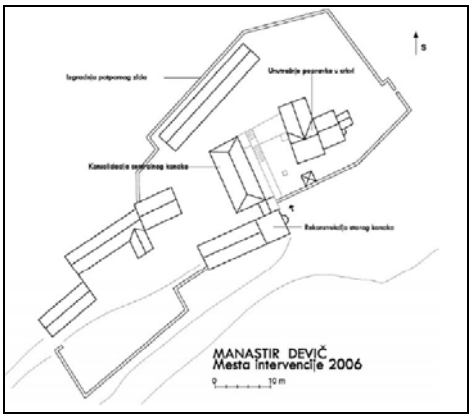

ситуација

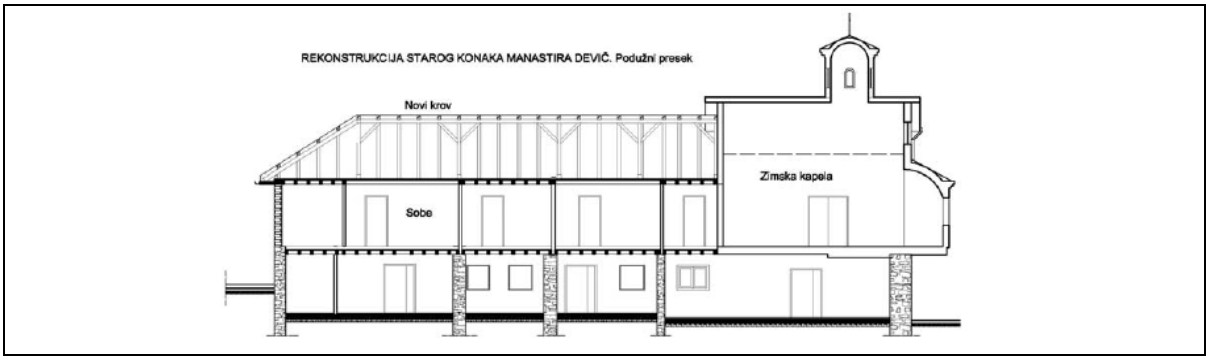

конак са зимском капелом

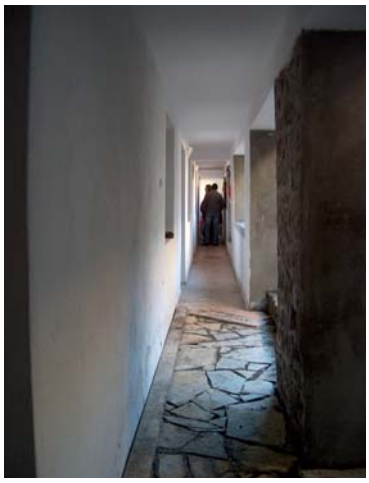

4.2.3. Изградња потпорног зида иза трпезарије и оградног манастирског зида

Опис изведених радова:

- израда нових инсталација грејања,
- уклањање урушених делова обрушеног бетонског зида са одвозом на депонију,
- ископ земље за израду темеља потпорног зида са одвозом вишка земље на депонију,
- ископ земље у широком откопу за израду армирано бетонског зида са одвозом вишка земље на депонију,
- набавка, сечење, савијање и монтажа грађевинске арматуре пројектованих профила потпорног зида,
- израда двостране оплате за израду зида и контрафора,
- бетонирање темеља, зида и контрафора бетоном марке МБ 30 у дужини 35 м,
- израда хидроизолације између зида трпезарије и темеља потпорног зида,
- насипање шљунка иза потпорног зида,
- планирање земље на "тераси" иза потпорног зида,
- ископ земље за темеље оградног манастирског зида са одвозом вишка на месту депоније,
- бетонирање темеља оградног манастирског зида,- зидање оградног манастирског зида каменим тесаницима са завршном обрадом фуга,

4.3. друга фаза обнове (2007.г. – 2008.г.)

4.3.1.Обнова, реконструкција и санација централног конака

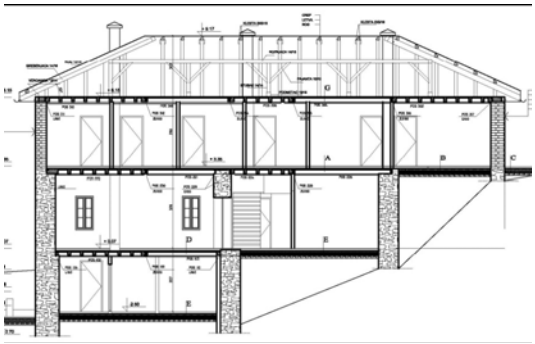

централни конак – подужни пресек

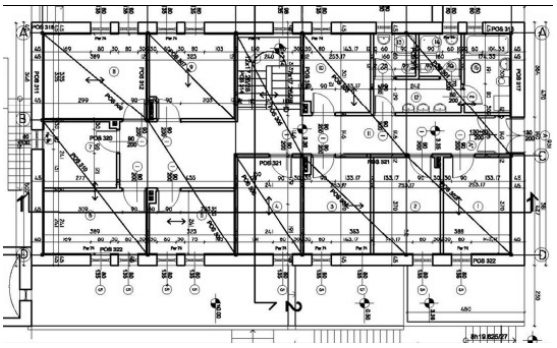

централни конак - основа

Предходни радови

- чишћење просторија конака од шута и остатака сагореле грађе,
- рушење зидова зиданих од опеке и камена на приземљу и спрату,
- обијање сагорелог малтера и чишћење просторија у подруму,

Конструкција

- израда нове металне конструкције коју сачињавају челични стубови и греде проје-ктованих профила просторија у подруму, на приземљу и спрату,
- израда армирано бетонских темеља за зидове просторија на спрату,
- израда нове армирано бетонске међуспратне конструкције система "ФЕРТ" и армирано бетонскох серклажа и греда,
- зидање зидова, дебљине 25 и 12 цм у продужном малтеру, просторија на приземљу и спрату,
- зидање фасадних "сендвич" зидова на спрату,
- зидање димњака просторија конака пуном опеком у продужном малтеру просторија у подруму, на приземљу и спрату,
- израда нове кровне конструкције од здраве и суве чамове грађе,
- подашћање кровне конструкције, полагање тер хартије и летвисање кровне кон-струкције,
- покривање крова фалцованим црепом,

Санација и реконструкција

- санација фасадних зидова на делу изнад отвора прозора и врата израдом армирано бетонских надвратника и надпрозорника и зидањем дела зида каменим тесаницима у цементном малтеру,
- санација зидова у подруму и на приземљу чишћењем фуга, инјектирањем пукотина цементним млеком и фуговањем спојница

Ентеријер

- малтерисање унутрашњих зидних и плафонских површина просторија у подруму на приземљу и спрату продужним малтером у два слоја,
- глетовање унутрашњих зидних и плафонских површина просторија на приземљу и спрату,
- моловање унутрашњих зидних и плафонских површина просторија у подруму на приземљу и спрату,
- уградња грађевинске столарије: прозора и врата од здраве и суве храстове грађе,
- израда термоизолације и цементне кошуљице испод подова просторија на приземљу и спрату и таванском простору,
- уградња термоизолације фасадних "сендвич" зидова
- облагање подова подрумских и санитарних просторија на приземљу и спрату, кухиње, ходника, свећане сале керамичким плочицама у боји и дезену по избору игуманије манастира,са завршном обрадом фуга,
- облагање зидова санитарних просторија на приземљу и спрату и кухиње на приземљу керамичким плочицама у боји и дезену по избору игуманије манастира, са завршном обрадом фуга,

Екстеријер

- малтерисање фасада продужним малтером,
- моловање фасаде фасадексом,
- заштита стрехе адекватним лазурним премазима,
- израда и уградња хоризонталних и вертикалних олука од поцинкованог лима,
- опшивање димњака поцинкованим лимом,
- облагање тераса и тротоара каменим плочама у цементном малтеру уз завршну обраду фуга,
- израда и уградња металне ограде на степеништу и тераси,
- санација каменог степеништа тераса,

Инсталације

- израда нових инсталација водовода и канализације,
- набавка и уградња санитарија и инсталационих арматура,
- израда нових инсталација противпожарне заштите,
- израда нових електроинсталација и громобранских инсталација,

Радови на обнови санацији и реконструкцији централног конака настављени су 2008. г.

4.3.2. Изградња нове котларнице и система грејања

Зпочети су радови на изради котларнице и система грејања. Изведени су следећи радови:

Потпорни и оградни манастирски зид

- рушење дела оградног манастирског каменог зида,
- ископ земље за израду потпорног зида и полагање резервоара за течно гориво,
- ископ земље за темеље потпорног и оградног зида,
- армирање и бетонирање темеља оградног и потпорног зида,
- армирање и бетонирање потпорног армирано бетонског потпорног и оградног зида у предходно припремљеној двостраној оплати,
- армирање и бетонирање темеља резервоара за течно гориво,
- зидање оградног манастирског зида каменим тесаницима у цементном малтеру

Котларница

- ископ земље за подрумске просторије котларнице,
- ископ земље за темеље котларнице,
- армирање и бетонирање темеља котларнице,

Обнова, санација и реконструкција манастирског гробља

- санација и реконструкција постојећих камених зидова,
- израда нових зидова зиданих од камених тесаника у цементном малтеру (оградни и потпорни зидови),
- бетонирање нових опсега гробних места,
- израда стаза између опсега полагањем камених плоча у цементном малтеру,